

Nieuwe lichting vreemdetalenleergangen RUIJTE VOOR DE PROFESSIONALS?

De leergang is – naast de docent die ermee werkt – in hoge mate bepalend voor de praktijk van het vreemdetalenonderwijs. Welke krachten en groepen zijn bepalend voor de leergangen? Het lijkt erop dat in de nu verschijnende nieuwe (edities van) leergangen de inbreng van docenten relatief zwaar weegt. De effecten moeten nog blijken.

ERIK KWAKERNAAK

Het is weer zover: de educatieve uitgeverij zijn aan hun vernieuwingscyclus begonnen. Nieuwe edities van de onderbouwleergangen Duits, Engels en Frans voor het voortgezet onderwijs komen op de markt. Sinds de serie grote onderwijshervormingen van de jaren negentig – van de basisvorming (1993) tot en met het vmbo (1999) – zitten ze in een min of meer gelijk ritme. De levenscyclus van een leergang ligt op ongeveer vijf jaar.

Het is nog te vroeg voor een analyse van de nieuwe lichting leergangen, maar een schets van de actuele context is wel mogelijk.

Windstilte

Er heerst windstilte in het Nederlandse vreemdetalenonderwijs. De stormen van het actief en zelfstandig werken, het leren leren en de strategieën, het ERK en de taakgerichte aanpak zijn uitgewoed. Ze hebben wel sporen nagelaten: de terugdringing van het klassikale onderwijs en de versterking van het zelfstandig werken, de studiewijzers en -planners, de periodieke toetsen, de strategieoefeningen, grotere of kleinere projectachtige opdrachten onder de vlag 'taaltaak'. De vier vaardigheden, die sinds de basisvorming met bijbehorende kerndoelen al ingedaald waren in de onderbouw – vóór de jaren negentig waren ze voorbehouden aan de bovenbouw –, hebben onder de vlag van het ERK (2001) hun positie verstevigd. Maar nog steeds vallen veel docenten en leerlingen graag terug op de traditionele 'basis': grammatica en woordenschat, en richten ze zich overwegend op schriftelijk taalgebruik. Alternatieve aanpakken als TPRS

en AIM blijven in hun niche. De uitgeverij vertrouwen meer op nieuwe edities van hun ingeburgerde titels dan op nieuwe experimenten. In hun reclame heeft de term 'communicatief' iets plichtmatigs en niets hemelbestormends meer. De marketeers vallen terug op voor de hand liggende kretes als 'actueel', 'motiverend' en 'inspelen op de leefwereld van de leerlingen'. Een aspect dat ook niet nieuw meer is, maar wel een gestage groei laat zien, is de digitalisering – maar nog steeds zonder de didactische revolutie te ontketenen die er eerder van verwacht werd.

Concentratie en digitalisering

Sinds een paar jaar zijn er nog maar drie grote educatieve uitgeverijen: Noordhoff Uitgevers, Malmberg en ThiemeMeulenhoff, die samen naar schatting zo'n ne-

gentig procent van de totale schoolboekenmarkt in bezit hebben. De 'gratis' schoolboeken, in 2008 ingevoerd, zouden volgens het regeerakkoord van het kabinet-Rutte II in het schooljaar 2015–2016 worden afgeschaft. Dat was een bezuinigingsmaatregel, gerechtvaardigd door het feit dat de beoogde doelen – goedkopere leermiddelen, meer concurrentie, betere kwaliteit – niet gehaald zijn (Kwakernaak, 2011; Nederlandse Mededingingsautoriteit, 2011). Maar op aandrang van de 'constructieve' en gezinsvriendelijke oppositiepartijen ChristenUnie en SGP werden ze in het begrotingsakkoord van november 2013 toch weer gered. De VO-raad juicht dat toe, onder meer omdat hierdoor eigen leermiddelenbeleid van scholen, digitalisering van leermiddelen en een breder aanbod van leermateriaal bevorderd zouden kunnen worden.

Foto: Anda van Riet

Kan digitalisering inderdaad de toegang van andere partijen dan de drie uitgeefgiganten tot de leermiddelenmarkt vergemakkelijken?

Kan digitalisering inderdaad de toegang van andere partijen dan de drie uitgeefgiganten tot de leermiddelenmarkt vergemakkelijken? Dat lijkt op het eerste gezicht wel zo, maar er zijn ook hobbels. De eerste is dat de toerusting van scholen en leerlingen met digitale hardware nog erg divers is en dat ook nog wel zal blijven, zolang niet elke leerling in elke klas standaard een laptop of tablet – of welk apparaat nog op markt gaat komen – heeft en elke docent gewend is om daarmee te werken in plaats van papier. Ook de digitale infrastructuur van scholen laat vaak nog te wensen over.

Een tweede obstakel is dat het digitale medium op zich natuurlijk nog lang niet de kwaliteit van het leer materiaal garandeert. Hoewel het lastig is en blijft te definiëren wat ‘kwaliteit’ van leermiddelen is, zal niemand ontkennen dat de lange leerlijnen van groot belang zijn. Een systematische en consequente opbouw en herhaling zijn essentiële voorwaarden voor een optimaal leerproces over meerdere jaren. Leergangen zijn uiterst complexe producten, die gemaakt worden door steeds grotere teams waarin veel verschillende soorten expertise vertegenwoordigd zijn. Het is de vraag of kleinere aanbieders kwantitatief en kwalitatief in staat zijn tot de productie van zulke omvangrijke en complexe leermiddelenpakketten.

Kwaliteitsrisico

De uitgeefgiganten hebben het kapitaal en de kennis van zaken om de productie te financieren en te organiseren en de producten te vermarkten, of het nu papieren of digitale leermiddelen zijn of een combinatie daarvan. Hoe groter en minder in getal de giganten worden, des te moeilijker wordt het voor kleinere partijen om ertussen te komen en een plek op de markt te veroveren, anders dan niches voor aanvullend materiaal of voor leergangen voor minder courante talen.

Volgens de filosofie van de marktwerking levert de concentratie van aanbieders op de educatieve uitgeefmarkt een risico op. Bijna-monopolisten kunnen minder gaan concurreren op kwaliteit en/of op diversiteit. Het is makkelijker geld verdienen met één leergang per taal, die mikt op een zo breed mogelijk segment van de

markt. Dat kan een *middle of the road*-product opleveren met veel compromissen, die de gulden middenweg grijs kleuren. De meeste leergangauteurs kennen die kant van de tucht van de markt. Wat voor potentiële gebruikers te ingewikkeld wordt geacht of te zeer lijkt af te wijken van geijkte patronen, komt er niet in, want dat kan klanten kosten.

Het bevordert de diversiteit als een uitgeverij per taal meerdere titels uitgeeft met duidelijk verschillende profielen. Maar als het bedrijf het risico niet aandurft of aan wil gaan, bijvoorbeeld omdat de markt voor een taal te klein wordt geacht, kan het niet gedwongen worden. De grote educatieve uitgeverijen zijn eigendom van concerns, die hun eigen afweging maken tussen aandeelhouderswaarde en een educatieve missie. Ligt hier een taak voor politiek en overheid, of voor de ACM (Autoriteit Consument en Markt, waarin de vroegere NMa is opgegaan)?

Schoolleidingen

Schoolleidingen hebben in toenemende mate een vinger in de pap bij de aanschaf van leermiddelen, en die ontwikkeling wordt bestendigd door de ‘gratis’ schoolboeken. Ze zouden de overgang naar digitale leermiddelen kunnen gaan versnellen, bijvoorbeeld om, zoals de VO-raad aanbeveelt (Adviescommissie, 2013), meer ‘massamaatwerk’ te kunnen leveren. Dat is een manier om zo veel mogelijk tegemoet te komen aan de individuele behoeften van de leerling (‘maatwerk’), terwijl de efficiëntie van klassikaal onderwijs (‘massaproductie’) toch zo veel mogelijk behouden blijft. Digitaal werken biedt daartoe mogelijkheden. Leerlingen kunnen meer gepersonaliseerde trajecten volgen met behulp van gedifferentieerde modules.

Als een stimuleringsbeleid in die richting schoolbreed wordt ingezet, kunnen de effecten per vak verschillen. Zo’n beleid zou kunnen leiden tot meer nadruk op oefeningen en opgaven die digitaal makkelijk scoorbaar zijn. Dat zijn vooral geschreven opgaven waarop maar één antwoord of een beperkt aantal antwoorden goed is. Die zijn niet voor alle doelen van elk vak even geschikt. Bij alle algemeen didactische ontwikkelingen

moeten vakken op hun tellen passen in hoeverre ze erin meegaan. Een voorbeeld: de nadruk van de afgelopen decennia op zelfstandig werken heeft het gebruik van de doeltaal als voertaal in het vreemdetalenonderwijs geen goed gedaan (Kwakernaak, 2010). Er zijn meer onderdelen van taalvakken te bedenken waarvoor de klassikale aanpak beter werkt, zoals leermomenten die complexe interactie, feedback en andere vormen van docentsturing vereisen, bijvoorbeeld het leren samenvatten van een lees- of luistertekst.

Overheid en wetenschappers

De overheid laat het vreemdetalenonderwijs met rust. Voor een aantal vakken, waaronder Nederlands, worden de examenprogramma’s veranderd; voor de moderne vreemde talen blijven ze blijkens <www.examenblad.nl> in elk geval tot 2017 gelijk. Niet dat iedereen tevreden is over de weinig tot niets zeggende kerndoelen voor de onderbouw en de zeer liberale examenprogramma’s van 2007. Onderwijsminister Maria van der Hoeven in het kabinet-Balkenende II liet die erfenis na onder het motto ‘Geef het onderwijs terug aan de professionals’. Van de geboden vrijheid maken scholen dankbaar gebruik. Grammatica en woordenschat mogen nu in het schoolexamen. Leesvaardigheid bepaalt via het centraal examen al vijftig procent van het eindcijfer, maar daar kan rustig nog wat bij door leestoetsen in het schoolexamen op te nemen; dat helpt de verschillen tussen ce- en se-resultaten te verkleinen, waartoe de inspectie de scholen prest (Canton et al., 2013).

Verkondigende wetenschappers met onderwijshervormingsmissies, die in de jaren negentig ruim gehoor kregen bij politiek en overheid, houden zich sinds het parlementair onderzoek en het rapport van de commissie-Dijsselbloem (Parlement, 2008) gedeisd. De nascholingsbranche, die voor een groot deel draait op thema’s die door onderwijshervormers worden aangedragen, zoekt kennelijk naarstig naar nieuwe onderwerpen, zoals ik signaleerde in verband met de lancering van taxonomieën als RTTI en OBIT (Kwakernaak, 2013b).

Naast de verkondigende wetenschappers zijn er ook echte onderzoekers. Zij weten hoe complex de werkelijkheid – en vooral de onderwijswerkelijkheid – is en houden zich aan de regel van de wetenschappelijke behoedzaamheid: pas op met verkondigen, want dat gaat gepaard met extrapoleren en generaliseren en daar moet je heel voorzichtig mee zijn. Ze neigen ertoe om al te complexe onderwerpen te mijden. Daartoe behoren kennelijk de leergangen, hoewel – of juist omdat – die zo centraal zijn in het onderwijs en de onderwijsresultaten

voor een belangrijk deel bepalen. Vergelijkend onderzoek naar de leereffecten van leergangen zou heel veel kunnen openbaren dat nu verborgen blijft in de chaotische, schier onontwarbare schoolwerkelijkheid.

Leergangteams

Welke ruimte hebben de professionals, aan wie Maria van der Hoeven het onderwijs terug wilde geven? De docenten hebben veel invloed op de leermiddelenmarkt: ze kiezen niet alleen de leergangen, maar schrijven die ook zelf. De meeste leergangauteurs zijn praktiserende vakdocenten. Uitgevers weten dat hun praktijkkennis onontbeerlijk is voor een verkoopbaar product.

De bijdrage van de uitgeverij is meestal voornamelijk van organisatorische en marktgerichte aard. Zij brengt een groepje experts, vooral ervaren leergangauteurs, bij elkaar om een concept te ontwikkelen: hoofdstukopbouw en leerlijnen. De uitgeverij stelt de randvoorwaarden zoals het arrangement (aantal delen en stromen, al of niet apart werkboek en dergelijke) en het tijdspad, en bewaakt de verkoopbaarheid. Ze zoekt ook de auteurs bij elkaar die volgens het concept materiaal produceren.

De leergangteams laten zich ten eerste leiden door hun inschatting van wat goed in de markt ligt, ten tweede door kerndoelen, examenprogramma’s en Cito-toetsen, en ten derde door heersende of veelbelovende algemeen didactische en vakdidactische trends, die meestal aangezwengeld worden door wetenschappers met een onderwijshervormingsmissie, maar, zoals gesignaleerd, ook door spelers op de nascholingsmarkt.

Simplificerend gezegd werkt het vernieuwingsmechanisme als volgt (Kwakernaak, 1997): de onderwijshervormingsbranche zorgt voor veranderingsideeën; daarvan wordt een deel door de overheid opgepikt en omgezet in regelgeving en stimulering; daarvan wordt weer een deel geïmplementeerd door de leergangteams.

Verkondigende wetenschappers met onderwijshervormingsmissies, die in de jaren negentig ruim gehoor kregen bij politiek en overheid, houden zich sinds de commissie-Dijsselbloem gedeisd

Bij elke stap in dit proces vindt een filtering plaats. Bij de implementatie door de leergangteams wordt de belangrijke stap van abstracte theorie naar concrete praktijk gemaakt, die door onderwijshervormers en overheid vaak nauwelijks of niet voorbereid en uitgetoet is. Een laatste filtering gebeurt door de docenten, die niet alles doen wat de leergangauteurs hun voorschotelen.

Speelruimte voor de professionals

Bij de heersende relatieve windstilte uit de richting van onderwijshervormers en overheidsregelgeving hebben de professionals relatief veel speelruimte. Wie zijn 'de professionals': de docenten of de schoolleiders? De invloed van die laatste groep op de mvt-leergangen lijkt vooralsnog beperkt te blijven tot de invoering van RTTI in de leergangtoetsen van bepaalde uitgeverij. Die invoering is mede afgedwongen door schoolleiders die kwaliteitsverbetering schoolbreed wilden invoeren, maar de vakken te makkelijk over één (gebrekkige) kam schoren (Kwakernaak, 2012, 2013b). Misschien oefenen schoolleiders ook in toenemende mate druk uit in de richting van digitalisering.

Onder deze voorbehouden kan vermoed worden dat de huidige lichte van nieuwe (edities van) vreemdetalenleergangen in sterkere mate dan die van vorige lichtingen door de docenten bepaald is.

Wat levert dat op? Om maar een paar vragen te noemen: welke van de didactische vernieuwingen van de laatste twintig jaar houden stand of zetten door? Welke traditionele aanpakken krijgen een minder prominente plaats of verdwijnen? Is er in het vreemdetalenonderwijs iets te merken van een invloed van tweetalig onderwijs (CLIL)? Er is geclaimd dat tto 'de enig echte vernieuwing' in het vto vanaf circa 1990 is (De Bot & Maljers, 2009); dan zou er beïnvloeding moeten zijn, zeker bij Engels. Tweetalig onderwijs is in elk geval een uitdaging voor het 'gewone' vto op de punten van doeltaalgebruik en inhoud (Kwakernaak, 2013a).

Zijn er accent- of gewichtverschuivingen te constateren tussen deelvaardigheden (vooral grammatica, woordenschat) en vaardigheden, en tussen vaardigheden onderling? Wordt er meer of minder gebruik gemaakt van gereedschappen om het vto efficiënter te maken (woordenschatinventarisaties, meer eenheid en efficiëntie in grammaticaleerlijnen)? Wordt er meer lijn gebracht in de training van luister- en leesvaardigheid, of blijft het bij onsystematische tekstvragen, waarop vaak het antwoord vrijwel letterlijk in de tekst te vinden is? Worden er meer of minder praktisch toepasbare

en effectieve oefenvormen voor gespreksvaardigheid geboden, met dito instrumenten voor systematische feedback? Enzovoort.

Het is lang geleden dat er grondig vergelijkend-inventariserend onderzoek gedaan is naar vreemdetalenleergangen (Bouwens & Oud-de Glas, 1991; Willems & Oud-de Glas, 1990). Mondjesmaat zijn sindsdien deelaspecten onderzocht, zoals het aantal malen dat ingevoerde grammaticale structuren in onderbouwleergangen Duits herhaald worden (Tammenga-Helmantel, 2010). Als dat soort inventariserend onderzoek compleet zou worden met vergelijkend onderzoek naar leerrendement, levert dat waarschijnlijk het vto uiteindelijk meer op dan de verkondiging van veelbelovende, maar onvoldoende doordachte en uitgetoet vernieuwingen. ■

LITERATUUR

- Adviescommissie Leermiddelen VO-raad. (2013). *Visiedocument leer-materialenketen VO*. Geraadpleegd via <http://www.vo-raad.nl/userfiles/bestanden/Leermiddelen/Visiedocument-adviescommissie-Leermiddelen-VO-raad-30-5-2013.pdf>
- Bouwens, F., & Oud-de Glas, M. (1991). *Het vreemde-talenonderwijs in de onderbouw van het voortgezet onderwijs*. Amsterdam: Swets & Zeitlinger.
- Bot, K. de, & Maljers, A. (2009). De enige echte vernieuwing: tweetalig onderwijs. In R. de Graaff & D. Tuin (Red.), *De toekomst van het talenonderwijs: Nodig? Anders? Beter?* (pp. 133–145). Utrecht/ Enschede: IVLOS/NaB-MVT.
- Canton, J., Aler, T., Heemskerk, K., Westen, W. van der, & Willemsen, K. (Red.). (2013). *Effecten van sturing op discrepantie tussen de cijfers van het centraalexamen: Onderzoek naar de sturing door schoolleiders en de effecten daarvan op het taalonderwijs op havo en vwo en het school-examen bij de talen*. Utrecht: VLLT.
- Kwakernaak, E. (1997). Vernieuwing en leermiddelen in het vreemdetalenonderwijs. *Levende Talen*, 524, 547–552.
- Kwakernaak, E. (2010). Algemeendidactische trends en vreemdetalenonderwijs. *Levende Talen Magazine*, 97(3), 10–14.
- Kwakernaak, E. (2011). Schoolboeken en kwaliteit van het vreemdetalenonderwijs. *Levende Talen Magazine*, 98(6), 4–8.
- Kwakernaak, E. (2012). Een taxonomie voor het vreemdetalenonderwijs. *Levende Talen Magazine*, 99(6), 10–15.
- Kwakernaak, E. (2013a). Gaat het vreemdetalenonderwijs ergens over? Vorm en inhoud in het vto. *Levende Talen Magazine*, 100(4), 18–22.
- Kwakernaak, E. (2013b). RTTI, OBIT, Bloom en het vreemdetalenonderwijs. *Levende Talen Magazine*, 100(5), 10–16.
- Nederlandse Mededingingsautoriteit. (2011). *Schoolboekenscan 2011*. Den Haag: Auteur. Geraadpleegd via <https://www.acm.nl/nl/publicaties/publicatie/7065/Schoolboekenscan-2011>
- Parlement. (2008). *Tijd voor onderwijs: Parlementair Onderzoek Onderwijsvernieuwingen*. Den Haag: Tweede Kamer. Geraadpleegd via <http://www.parlement.com/9291000/modules/hk2nga28>
- Tammenga-Helmantel, M. (2010). Grammatica in onderbouwleergangen Duits. *Levende Talen Magazine*, 97(5), 16–19.
- Willems, M. M., & Oud-de Glas, M. M. B. (1990). *Vocabulaire-selectie voor het vreemde-talenonderwijs: Een onderzoek naar de aan te bieden en aangeboden woorden Engels in het vreemde-talenonderwijs in de eerste fase van het voortgezet onderwijs*. Nijmegen: ITS.

agenda

- 16 mei 2014**, Uitreiking Schrijfprijs NT2, Antwerpen, <www.tijdschriftles.nl>
- 21 mei 2014**, Annie M.G. Schmidt-lezing, Den Haag, <www.kinderboekenmuseum.nl>
- 23 – 24 mei 2014**, BVNT2-conferentie, Hoeven, <www.bvnt2.org>
- 3 juni 2014**, Werkbijeekomst Primary CLIL, Vedocep, Zwolle, <m.bodde@xs4all.nl>
- 4 – 6 juni 2014**, Language Testing Research Colloquium, Amsterdam, <www.ltrc2014.nl>
- 10 – 14 juni 2014**, Poetry International Festival, Rotterdam, <www.poetryinternationalweb.net>
- 11 – 13 juni 2014**, Onderwijsresearchdagen, Groningen, <www.ord2014.nl>
- 22 juni 2014**, Write Now!, Rotterdam, <www.writenow.nu>
- 20 – 23 augustus 2014**, EUROCALL, Groningen, <www.eurocall2014.nl>
- 28 – 30 augustus 2014**, LESLLA, Nijmegen, <<http://leslla2014.org>>
- 19 september 2014**, International Talk Like a Pirate Day, <www.talklikeapirate.com>
- 14 – 15 november 2014**, Conferentie Het Schoolvak Nederlands, Brugge, <www.hetschoolvaknederlands.org>
- 13 maart 2015**, Nationaal Congres Engels, <www.nationaalcongresengels.nl>
- 20 – 21 maart 2015**, Congres Frans, <www.levendetalen.nl>

Poetry International

Van 10 tot en met 14 juni ontmoeten dichters van over de hele wereld elkaar voor de 45e keer tijdens het Poetry International Festival Rotterdam. Een nieuwe, veelzijdige golf poëzie stroomt met hun voordrachten, lezingen, interviews, maar ook in speciale programma's en publicaties via Rotterdam het land binnen. Zoals ieder jaar heeft het festival veel aandacht voor dwarsverbanden met film, muziek en beeldende kunst en beperkt het feest van poëzie zich niet tot de Rotterdamse Schouwburg alleen.

De festivalopening staat op 10 juni in het teken van 'Het Protocol'. In rumoerige en onzekere tijden groeit de neiging om menselijke activiteiten te reguleren. Protocollen zijn taalbouwsels, net zo goed als gedichten dat zijn, ook al hebben ze ogenschijnlijk niets met elkaar te maken. Of toch? Is het gedicht niet ook een soort protocol? Tijdens het openingsprogramma speelt het Doelenkwartet met festivaldichter, componist en dirigent Micha Hamel de première van de compositie die Aspasia Nasopoulou (Griekenland) schreef op teksten van Hamel.

Voor informatie, zie <www.poetryinternationalweb.net>.

binnenkort

Annie M.G. Schmidt-lezing

Op woensdag 21 mei houdt Gideon Samson om 20.00 uur in het Kinderboekenmuseum in Den Haag de vijftiende Annie M.G. Schmidt-lezing. Gideon Samson is een van de meest talentvolle kinderboekenschrijvers van dit moment. Hij debuteerde in 2007 met *Niks zeggen!*. Voor zijn roman *Ziek* kreeg hij op vijftientigjarige leeftijd een Zilveren Griffel, waarmee hij de jongste winnaar van deze belangrijke prijs ooit is. Zijn laatste roman, *Zwarte zwaan*, werd ook bekroond met een Zilveren Griffel.

De Annie M.G. Schmidt-lezingen zijn een begrip in de wereld van de kinder- en jeugdliteratuur. Veel bekende schrijvers uit Nederland en Vlaanderen hebben lezingen verzorgd, onder wie Paul Biegel, Imme Dros, Sjoerd Kuiper, Joke van Leeuwen, Bart Moeyaert, Marita de Sterck en Edward van de Vendel.

De Annie M.G. Schmidt-lezing wordt georganiseerd in samenwerking met de Stichting IBBY-Nederland. De veertiende Annie M.G. Schmidt-lezing, in 2013 uitgesproken door Ted van Lieshout, dreigde de laatste te zijn, maar dankzij het Kinderboekenmuseum kan deze traditie worden voortgezet.

Voor meer informatie, zie <www.kinderboekenmuseum.nl>.

Onderwijsresearch

De Onderwijsresearchdagen (ORD) vinden in 2014 plaats in Groningen op 11, 12 en 13 juni. 2014 is een bijzonder jaar voor de onderwijskunde in Nederland en in het bijzonder in Groningen. Op 6 oktober 1964, vijftig jaar geleden, sprak Leon van Gelder aan de Rijkuniversiteit Groningen zijn oratie 'Deelname en distantie' uit. Daarmee legde hij de basis voor de onderwijskunde. Daarom is dit het thema voor deze ORD.

In 2014 bestaat bovendien de Rijkuniversiteit Groningen vierhonderd jaar. Ter gelegenheid daarvan zal een vooraanstaande onderwijskundig onderzoeker, Robert Slavin, een eredoctoraat krijgen. Robert Slavin is bij uitstek een onderzoeker die deelname en distantie verenigt in zijn werk. Hij zal op de ORD een *keynote* verzorgen. Verder zullen Catherine Snow en Tamara van Gog ook nog *keynote*-lezingen houden. Prof. dr. Catherine Snow is een expert op het gebied van geletterdheid en taalontwikkeling van kinderen, met name de mondelinge taalvaardigheid. Ze heeft een longitudinaal onderzoek uitgevoerd waarin de taalontwikkeling van kinderen van lage sociaaleconomische achtergrond vanaf hun derde jaar 15 jaar zijn gevolgd. Prof. dr. Tamara van Gog doet onderzoek op het snijvlak van onderwijspsychologie, cognitieve psychologie en neurowetenschappen. Het vernieuwende karakter van haar onderzoek blijkt onder andere uit de ontwikkeling van een nieuwe methode voor het blootleggen van cognitieve processen en het gebruik van neurowetenschappelijke inzichten voor onderwijsresearch.

Voor meer informatie, zie <www.ord2014.nl>.